

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתפו

ערב שבת קודש

פרשת פינחס

חגיגה גאולה י"ג בתמוז ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

**ג בתמוז ה'תשע"א — כ' בתמוז ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג בתמוז	הלי שבועות פרק י"ב.	הלי רוצח ושמירת נפש פרק יג.	מ"ע ז.
ש"ק	י"ד בתמוז	הלי נדרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	ראשית חכמה וגוי. ספר קנין והוא ספר שנים עשר.. הלי מכירה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צד.
א'	ט"ו בתמוז	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע צד.
ב'	ט"ז בתמוז	פרק ז-ט.	פרק ג.	מל"ת קנז.
ג'	י"ז בתמוז	פרק י-יב.	פרק ד.	מ"ע צה.
ד'	י"ח בתמוז	פרק יג. הלי נזירות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע צה. צב. מל"ת רט.
ה'	י"ט בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת רב. רג. רד.
ו'	כ' בתמוז	פרק ח-ח.	פרק ז.	מל"ת רה. רו. רח. רז.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ג בתמוז	3.13	4.20	4.46	5.52	9.14	12.46	1.22	7.48.1	8.15
ש"ק, י"ד בתמוז	3.14	4.20	4.47	5.53	9.14	12.47	1.22	7.47.7	8.15
א', ט"ו בתמוז	3.15	4.21	4.48	5.54	9.14	12.47	1.22	7.47.3	8.14
ב', ט"ז בתמוז	3.16	4.22	4.48	5.54	9.15	12.47	1.22	7.46.8	8.14
ג', י"ז בתמוז	3.17	4.23	4.49	5.55	9.15	12.47	1.22	7.46.4	8.13
ד', י"ח בתמוז	3.19	4.24	4.50	5.55	9.15	12.47	1.22	7.45.9	8.13
ה', י"ט בתמוז	3.20	4.24	4.51	5.56	9.16	12.47	1.22	7.45.4	8.12
ו', כ' בתמוז	3.21	4.25	4.51	5.57	9.16	12.47	1.22	7.44.8	8.12

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
פינחס	7:11	8:27	7:26	8:30	7:19	8:31	7:27	8:28
מטות	7:07	8:23	7:23	8:26	7:15	8:27	7:24	8:24

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלי"ד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לדבר עם יהודים ברגש, ב'קנאות' של קדושה

מה בין משה רבנו למשיח? • עניינו של משיח שימשיך אחדות בעולם ובבני-ישראל, ולכן גם בזמן ההכנה שלפני בואו ניכר כיצד העולם כולו פונה לאחדות הן ברוחניות והן בגשמיות • גם בין שומרי תורה ומצוות בטלה ההתנגדות וקיימת יותר אחדות והסכמה בדבר ההכרח בלימוד החסידות • כאשר בוערת בחוץ שריפה - אין לחפש ראיות ולהקשות קושיות; יש לפעול בקנאות של קדושה ולהשפיע על יהודים בדברי רגש ובאותיות נשמה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שאמרו עליו² "לית דין בר נש". וממשיך לבאר שזהו גם החילוק שבין משה רבינו למשיח - שאף-על-פי שגם אצל משה רבינו היה גילוי אור המקיף, בחינת סובב כל עלמין, שזהו שנאמר בוי"כ מן המים משיתיהו", דהיינו מבחינת העיגולים⁴, מכל מקום, היה גילוי אור המקיף על-ידי הצמצום וההתלבשות באור פנימי, מה שאין כן במשיח, שיהיה גילוי אור המקיף (לא על-ידי הצמצום וההתלבשות באור פנימי, אלא כמו שהוא מצד עצמו).

וכיון ששורש גילוי משיח הוא מבחינה שלמעלה מהגבלה, אזי גם ההמשכה למטה בעולם היא באופן של אחדות והעדר ההתחלקות - שלכן תהיה פעולתו של משיח באופן ש"יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר⁵ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבוד

א. ישנו מאמר דיבור המתחיל למען דעת גר¹, שבו מבואר החילוק שבין משה רבינו למשיח: התחלת המאמר היא גם כן בקושיא מהו אומרו "למען דעת כל עמי הארץ", הרי הידיעה וההשגה ש"הוי' הוא האלקים" צריכה להיות אצל בני-ישראל, ומה שייכותה ל"עמי הארץ". ובסיום המאמר מבאר גם כן ש"דעת" הוא לשון שבירה, כמדובר לעיל (במאמר).

ובהמשך המאמר, בביאור עניין "אלקים" כפי שהוא "בשמים ממעל", שהוא עניין הפרסא והפרגוד שבין המאציל לעולם האצילות, שעל-ידו בא האור בבחינת התלבשות בכלים דאצילות, ועל-ידי זה יוכל להיות אחר כך גילוי הארה בעולמות ב"ע - מביא דוגמא מנשמות שנבקע עליהם הפרגוד והפרסא שבין המאציל והנאצלים, ומאיר בהם אור המקיף ממש (שלא על-ידי התלבשות באור פנימי), שבידידתם למטה אינם בבחינת התיישבות בכלים, כמו נשמת חנוך ואליהו, וכן נשמת רבי יהודה

(2) ראה שבת קיב, ב. וש"נ. זח"ג קפו, ב.

(3) שמות ב, י"ד.

(4) ראה תו"א שמות נא, ד ואילך. ובכ"מ.

(5) צפני' ג, ט.

(1) שמע"צ תרס"ט (סה"מ תרס"ט ע' לח ואילך).

מעם ה' אפילו פסוק אחד או תיבה אחת וכו'" - ללא נפקא מינה אם זה פסוק "שמע ישראל"¹³ או "אנכי הוי' אלקיך"¹⁴, או פסוק "ואחות לוטן תמנע"¹⁵ או סיפור אחר בתורה - כיון שזהו חלק בתורה.

ובתורת החסידות גופא - הנה מדור לדור ומשנה לשנה הולך ומיתוסף בעניין האחדות יותר ויותר, והולך ומתמעט השינוי והפירוד בדרכים שבהם ועל-ידם מגיעים לפנימיות התורה, על-ידי זה שכל הדרכים הולכים ומתמזגים יחדיו.

והמשל לזה - מכמה וכמה נהרות קטנים שמתחברים ונשפכים יחדיו לנהר גדול, ואחר כך מתחברים כמה וכמה נהרות גדולים ונשפכים יחדיו לים הגדול, היינו, שכל שהולכים ומתקרבים לים הגדול הולכים ומתמעטים חילוקי הנהרות שנשפכים סוף סוף לים הגדול, עד שאין כאן אלא הים הגדול בלבד (שבו כלולים כל הנהרות).

ודוגמתו בנמשל:

ים הגדול - כמבואר בחסידות שאמיתת התואר "גדול" לאמיתתו שייך לומר רק על מי שאין גדול ממנו, היינו, שיצא לגמרי מגדר הגבול - קאי על התגלות הבל-גבול למטה מעשרה טפחים בביאת המשיח, שאז יקוים היעוד¹⁶ "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים (ים הגדול) מכסים".

וככל שהולכים ומתקרבים לים הגדול - הולכים ומתמזגים כולם ("אלע גיסן זיך צוזאמען") לנהר הגדול, שאליו נופל ונשפך עוד נהר קטן ועוד נהר קטן כו'.

וכפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר לפני שנים אחדות כשביקר אצלו אחד שהיה מנכדי קאָפּוּסַט ובאָברויסק - שבשנים שעברו היו חילוקים: פלוני היה שייך לקאָפּוּסַט, פלוני לבאָברויסק ופלוני לליובאוויטש, אבל כיום - הכול מודים שקאָפּוּסַט ובאָברויסק נתמזגו ונכללו בליובאוויטש,

ובמילא, נשאר רק כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא הנהר הגדול, "הוא . . דמעיקרא"¹⁷, והוא יוליכנו

שכם אחד"⁶, וכמו שכתוב "והיה ה' למלך על כל הארץ גו' ה' אחד ושמו אחד" (דלא כבזמן משה רבינו שהיו בעולם עובדי עבודה זרה).

וכמו כן תהיה אחדות והעדר ההתחלקות בנוגע לבניישראל - שלא יהיו חילוקי דרגות במשפיעים, כיון שמשיח ישפיע וילמד תורה לכל ישראל, אפילו לאבות⁸, שזוהי ההשפעה שיקבלו ממשיח בתור "מלך", בבחינת מקיף, שלכן גם הלימוד יהיה באופן שלמעלה מהבנה והשגה - באופן של ראייה⁹ (ועד לדרגה היותר נעלית בראייה), היינו, שיראה ויגלה את מהות האלקות לכל ישראל, בלי שום חילוקי מדרגות (אלא שנוסף לזה תהיה גם השפעה באופן של אור פנימי שמצדו יש התחלקות, שזהו שמשח יהיה לא רק "מלך", אלא גם "רב"¹⁰).

ב. ומצד עניין האחדות והעדר ההתחלקות שיהיה בביאת המשיח¹¹ נעשה כן גם בזמן ההכנה לימות המשיח - כפי שרואים בתקופה האחרונה שהעולם כולו הולך ופונה יותר לכיוון של אחדות, כפי שהדבר מתבטא הן בעניינים רוחניים והן בעניינים גשמיים.

וזהו גם מה שרואים בנוגע לתורת החסידות - שאף שבדורות מקדם היו כאלה שיצאו בתוקף נגד תורת החסידות, הנה בדורותינו אלה בטלה לגמרי ההתנגדות לתורת החסידות אצל כל בניישראל שמקיימים תורה ומצוות. החילוק הוא רק שיש שלומדים יותר ויש שלומדים פחות, ויש שלעת-עתה מתעצלים ללמוד; יש מי שסבור שהוא כבר ראוי ללמוד חסידות, ויש מי שסבור שעדיין זקוק הוא לקצת הכנה; אבל כבר ישנה האחדות שהכול מודים שתורת החסידות היא חלק מהתורה, ובמילא, חל על זה פסק-דין הרמב"ם¹² "האומר שאין התורה

6 רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

7 זכרי' יד, ט.

8 שער האמונה פנ"ו. וראה לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.

9 לקו"ת שם, ב. שער האמונה פנ"ט-ס.

10 סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג.

11 בענין זה נזכר פס"ד הרמב"ם בהל' מלכים. - וכנראה הכוונה לסוף הל' מלכים: "באותו הזמן לא יהי' שם כו' לא מלחמה ולא קנאה ותחרות כו'".

12 הל' תשובה פ"ג ה"ח.

13 ואתחנן ו, ד.

14 יתרו כ, ב.

15 וישלח לו, כב.

16 ישעי' יא, ט.

17 בכורות נה, ב.

ועניין זה צריך כל אחד לפעול בביתו, ואחר כך גם סביב לביתו, בכל העיר ובכל המדינה,
 - הן אם זה המקום שבו דר בקביעות, והן אם זה המקום שנשלח אליו למשך זמן, יום או לילה, שבוע, חודש או חצי שנה, שכן, גם כאשר נדמה לו שזה עניין של עראי, הרי, כאשר שליחות זו קשורה עם עניין של מצוה, אזי "מצוותיה אחשביה"²³ להיות עניין של קבע²⁴, כך, שברגע שיוּרד מהרכבת או מהאירון הרי זה נעשה אצלו דירת קבע - לעשות שם "דירה" שבה יתמלא רצונו של הרבי,

ל"ים הגדול" - "כמים לים מכסים" - על-ידי קיום הוראותיו וההליכה בדרכיו¹⁸.

ג. ובמיוחד בעמדנו בעת רצון של ימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז:
 על-ידי עבודתו של בעל הגאולה מתוך מסירת-נפש, נתגלה העניין של "למען דעת כל עמי הארץ" בי"ג תמוז [כפי שהתחיל בי"ב תמוז ונסתיים בי"ג תמוז ...] - שאפילו אלה שאסרוהו ושפטוהו לעונש מות רחמנא-ליצלן, אבדה ונשברה

נשאר רק כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא ה"נהר הגדול" ... והוא יוליכנו ל"ים הגדול" - "כמים לים מכסים" - על-ידי קיום הוראותיו וההליכה בדרכיו

שיהיה מקום חסידי, חי ושמח ("א חסידישער אָרט, אַ לעבעדיקער אָרט און אַ פריילעכער אָרט"), ובמילא יומשך לו גשמיות ביד רחבה - כיון שיזרע שם רוחניות²⁵ ביד רחבה, ויזכה (לא רק לזרוע, אלא) גם לקצור, ואחר כך לאפות כו' - כל ל"ט מלאכות דעובדין דחול השייכות ל"סידורא דפת"²⁶, ועל-ידי עבודה זו, עליה נאמר²⁷ "והיה ביום הששי והכינו גו'" - זוכים "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²⁸, במהרה בימינו, על-ידי משיח צדקנו. [כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן "אני מאמין".]

מציאותם לגמרי ("דעת" מלשון שבירה), עד כדי כך שהוכרחו להתהפך ולשחררו לחופשי באופן שלמעלה מדרך הטבע לגמרי.
 והרי דברי צדיקים חיים וקיימים לעד¹⁹, ואם דבריהם כן, על אחת כמה וכמה פעולותיהם, ועל אחת כמה וכמה הדרך שסללו - דרך נצחית, שבה הולכים, יחד עם התורה הנצחית, ומתאחדים עם הקב"ה, ועל-ידי זה נעשים כל בני-ישראל נצחיים.
 ומזה מובן שימים אלה הם עת רצון לקבל החלטה טובה להוסיף תוספת כוח ועוז בהליכה בדרכיו וקיום תקנותיו, והעיקר, למלא את השליחות שלו, היינו, שכל אחד יפעל בד' אמותיו - שבזה נכללת כל העיר, כיון שעל-פי דין נחשבת כל העיר כד' אמות²⁰ - להחדיר שם את האור שרצה הרבי שיחדירו שם: "נר מצוה ותורה אור"²¹, וה"מאור" שבתורה, שזוהי תורת החסידות²².

* * *

(23) ראה ביצה כו, ב (בפרש"י ד"ה חלה). בכורות יו"ד, א. וראה אנציק' תלמודית מע' אסורו חשובו.
 (24) ראה עירובין נה, ב.
 (25) ראה סה"ש תש"ג ריש ע' 80. תורת מנחם - התועודיות ח"א ע' 138. ועוד.
 (26) שבת עד, ב.
 (27) בשלח טו, ה.
 (28) תמיד בסופה.

(18) ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ח ריש ע' שי.
 (19) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"יא ע' שכט.
 (20) ראה עירובין ס, סע"ב.
 (21) משלי ו, כג.
 (22) ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם. פתיחתא דאיכ"ר ב וכיפה ענף שם.

ד. בפרשתנו²⁹ מסופר³⁰ המעשה אודות פינחס, שקנא קנאת ה' צבאות.

בכלל, הרי "אי-אפשר לבית המדרש בלא חידוש"³¹. עניין זה הוא בתורה שבעל-פה; ובתורה שבכתב, שבה למדים מאות אחת הלכות שלמות³² - הרי מכל-שכן שבסיפור-מעשה שלם, כמו הסיפור על פינחס, ישנו חידוש.

מהו החידוש בסיפור? - הדין ש"הלכה ואין מורין כן"³³ ו"קנאין פוגעין בו"³⁴. כלומר, שישנם עניינים שכאשר באים לבית-דין ושואלים כיצד לנהוג, עונים הם בשלילה, כיון שכך נאמר בשולחן-ערוך; ואף-על-פי-כן, באותו שולחן-ערוך נאמר גם ש"קנאים פוגעים בו", והיינו שכאשר אינו מגיע לבית-דין, אלא עושה בעצמו כפי שמרגיש מצד פנימיות נפשו - עשה כדין ("הלכה ואין מורין כן") וכיוון לרצון העליון.

בדרך-כלל, יש לשאול תמיד כל עניין אצל בית-דין. אבל בשעה שמדובר על דבר "קנאת ה' צבאות" - הרי זה על דרך שמצינו³⁵ שהשואל בעניינים של פקוח-נפשות³⁶ הרי זה שופך דמים. העניין היה צריך לגעת בנפשו ("דער ענין האט אים געדארפט דערנעמען") עד כדי כך, שיעשה את הדבר בעצמו, מבלי לשאול אצל בית-דין.

וכן הוא כשמדובר בעניין של "קנאת ה'", והעניין נוגע לו בפנימיות נפשו - שאז אינו הולך לשאול אצל בית-דין; במצב כזה אין לרצות לצעוד דווקא על "גשר של ברזל" ("אויף אן אייזערנער בריק") - כיון שחבל על כל רגע. ויתירה מזו: אפילו כשיודעים שבית-דין יפסוק לשלילה - אף-על-פי-כן "קנאים פוגעים בו", ועניין זה הוא בהתאם לרצון העליון, שהרי "קנאים פוגעים בו" הוא דין בשולחן-ערוך.

וההסברה בזה:

"אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות"³⁷, כיון שיהודי מצד עצמו אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, כמאמר אדמו"ר הזקן³⁸. ורק מצד ה"רוח שטות", מצד הבהמה שבו, הנפש הבהמית - יכול הוא לעשות "מעשה בהמה"³⁹.

ובמילא, בשעה שמתעורר בקנאות, לא לכבודו ולא לכבוד בית אבא⁴⁰, אלא "קנא קנאתי להוי"⁴¹, והעניין נוגע בנפשו עד כדי כך, שאינו חושב אפילו אם עובר עבירה בזה או לא, כיון שהוא חרור כולו בקנאות להוי, וממילא הניח את מציאותו הצדה לגמרי ("האט ער זיך אוועקגעלייגט אינגאנצן אן א זייט") - אזי, כשמניח את הגוף והנפש הבהמית הצדה, ונשארת רק הנפש האלקית שהיא תמיד באמנה אתו יתברך⁴², שמצד זה באה אצלו הקנאות, הרי ודאי הוא שכשהנפש הבהמית אינה מבלבלת, תכווין הנשמה מצד עצמה לרצון העליון.

ולכן רואים אנו, שעל-ידי זה שפינחס הרג את זמרי - "ותעצר המגפה"⁴³, דהיינו שהציל כמה אלפים מישראל מעוון חמור ביותר - עוון בעל פעור, אודותיו איתא במדרש⁴⁴ שעוון בעל פעור מקטרג באופן תמידי ומשה רבינו מסיר את הקטרוג, שלא מצינו כן בשום עוון - ופינחס הציל את בני-ישראל מעוון זה.

ולכן זכה ל"הנני נותן לו את בריתי שלום"⁴⁵, ש"פינחס זה אליהו"⁴⁶ שבא לכל ברית-מילה⁴⁷ ויבוא לבשר את הגאולה⁴⁸.

(37) סוטה ג, רע"א.

(38) אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כ"ה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כ"א סיון). ועוד.

(39) משנה סוטה יד, א. הובא בפרש"י עה"ת נשא ה, טו.

(40) ע"ד תענית ב, רע"א. מגילה ג, א. ב"מ נט, ב.

(41) מלכים-א יט, יו"ד.

(42) תניא ספכ"ד.

(43) בלק כה, ח.

(44) תוס' סוטה ספ"א (יד, א ד"ה מפני). פדר"א ספמ"ה. ועוד. וראה גם "רשימות" חוברת נ (ס"ה).

(45) פינחס כה, יב.

(46) נסמן באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ג ע' קס.

(47) פדר"א ספכ"ט. אבודרהם הלכות ברית מילה.

(48) ראה פרש"י בחוקותי כו, מב. רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ב. ועוד.

(29) מכאן עד סוס"ה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונרפס בלקו"ש ח"ב ע' 344 ואילך. במהדורא זו ניתוספו בשוה"ג עוד כמה ציוני מ"מ.

(30) בלק כה, ז"ח.

(31) חגיגה ג, סע"א.

(32) ראה גם לקו"ת ררושי שמע"צ פת, רע"א.

(33) עירובין ז, א. ביצה כח, ב.

(34) סנהדרין פב, א.

(35) ירושלמי יומא פ"ח ה"ה. טושו"ע ואדה"ז או"ח סשכ"ח ס"ב.

(36) בגשמיות או ברוחניות (כדלקמן ס"ה). - מהנחה בלתי מוגה.

הפרטיים, ללכת לבני-ישראל ולדבר עמם בדרכי נועם ובדברי רגש.

- אין להיכנס עמם בוויכוחים של שכל ("אויס'טענה'ן זיך מיט זיי מיט שכל'דיקע ויכוחים"), כיון שבשעת שריפה אין זמן לזה, ובכלל - כשמדובר על דבר פקוח נפשות אין משפיעים על הזולת ("נעמט מען ניט יענעם") על-ידי שכל. יש לדבר עמם ברגש - נשמה-ווערטער - ובכך להדליק את האש שבהם, "רשפיה רשפי אש שלהבת ייה"⁵⁰, ואזי - "ותעצר המגפה".

ואזי זוכים ש"פינחס זה אליהו", שיבוא "לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים וגו'"⁵¹, ויבשר את הגאולה על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

(קטעים מהתוועדות י"ב-י"ג תמוז ה'תשי"ג.
תורת מנחם, כרך ט עמ' 55-59; 62-65)

ה. גם זמננו הוא זמן של מגיפה, רחמנא-ליצלן, וכפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁹, שהקב"ה הבעיר את חומות הגלות ("דער אויבערשטער האָט אָנגעצונדן די גלות-ווענט"). וזהו עניין שאין צורך בראיות והסברות לזה, אלא רואים זאת במוחש.

רואים במוחש שכמה וכמה מישראל, בחוץ-לארץ ובארץ הקדושה ת"ו, נאבדים מהיהדות. הם הולכים בדרך עקלתון ("אויף אַ קרומען וועג") המובילה אותם לכך שיהיו, חס-ושלום, מנגדים על הוי' ועל תורתו.

ולכן, בזמן שכזה, זמן של שריפה, זמן שבו ילד יהודי או ילדה יהודיה יכולים להיות נאבדים, חס-ושלום, מהיהדות - בזמן שכזה אין ללכת לבית-דין ולחפש בספרים אם מותר לו לבטל שעת לימוד לשם כך או לא, ועוד שאלות כיוצא בזה, כיון שכל רגע שדוחים זאת הוא סכנה, - יש לפעול!

בזמן שכזה צריך כל אחד ואחד מישראל לעורר את הקנאות שבנפשו - שעניין זה יכול להיעשות על-ידי פנימיות התורה - ולצאת מד' אמותיו

50) שה"ש ח, ו. וראה סה"מ תש"י ע' 113. תורת מנחם - התוועדות ח"ד ע' 292. ועוד.
51) מלאכי ג, כג-כד.

49) אגרות-קודש שלו ח"ו ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

שלמות הגאולה ושלמות העבודה

עשה כאן ארץ-ישראל

אף-על-פי ש"כאן" (חוץ לארץ) אינו ארץ-ישראל, והעבודה בחוץ לארץ ובזמן הגלות היא הכנה לשלימות העבודה בגאולה האמיתית והשלימה בארץ-ישראל (כפי שבני-ישראל מתפללים בכל יום) - אך מכיוון שהיותנו בגלות בחוץ לארץ בודאי אינו 'מקרה נקרי' חס-ושלום, אלא בהשגחה פרטית, ו"איני מבקש כו' אלא לפי כוחן" - ישנה כוונה ותכלית במקום ומצב זה עצמו, שקשור ומעין כללות הכוונה והעניין (ארץ-ישראל) שלשמו העבודה בגלות היא הכנה.

ולכן צריך יהודי לעבוד עבודתו "כאן" במקום ומצב זה - בתכלית השלימות. . במחשבה ודיבור ומעשה, כ"פנימי" ששקוע לגמרי בעבודה בה הוא מתעסק עכשיו (ואינו חושב בשעת מעשה אודות עבודה אחרת שתבוא לאחרי זה);

ומהו תוכן הכוונה בעבודתו "כאן" - לעשות דירה לו יתברך בתחתונים. ובלשון הצמח-צדק: "עשה כאן ארץ-ישראל", לעשות מהמקום (והזמן) ארץ שבה ניכר בגלוי יהדות (ישראל). היות שיהודי הוא "ישראל" בכל מקום שהוא - יש בכוחו לעשות מהמקום בו הוא נמצא (דוגמת) "ארץ-ישראל", ובפרט בבתי כנסיות ובתי מדרשות בחוץ לארץ (בכל) שעתידין שיקבעו בארץ-ישראל.

ויתירה מזה: דווקא על-ידי זה שעושים את העבודה בשלימות "כאן" (במקום וזמן הגלות), ששקוע לגמרי בעבודה במחשבה דיבור ומעשה שלו - הרי זה גופא מרגיל את האדם ומביא אותו לתכלית (שלשמה) הוא עושה את העבודה "כאן" - העבודה בארץ-ישראל כפשוטה בגאולה האמיתית והשלימה. על-דרך מאמר חז"ל שהמצוות בזמן הזה הם "ציונים", ש"כשאתם חוזרים לא יהיו לכם חדשים".

הכנה לגאולה כ'פנימי'

ובפרט שמדובר על הכנה לגאולה האמיתית והשלימה, שעניינה הוא כשמה: אמת ושלימות בכל העניינים, בכל פרטי מציאות האדם והעולם. ומזה מובן, ששלימות הגאולה (שעניינה הוא גילוי השלימות בכל פרט, גם בעניינים שהם רק הכנה לדבר אחר) תלויה בזה גופא שבהיותנו "כאן", תהיה עבודת האדם בשלימות מחשבה דיבור ומעשה שלו "עשה כאן ארץ-ישראל" (ולא באופן שניכר שהוא מתכוונן לדבר אחר) - והרי בזה גופא תלויה שלימות הגאולה; ודווקא העבודה בשלימות "כאן" (עד כמה שרק יכולים לעשות שם העבודה בשלימות), מרגילה את האדם (ומביאה אותו) לשלימות העבודה בארץ-ישראל בגאולה האמיתית והשלימה.

ועל-פי זה מובנת ההוראה "עשה כאן ארץ-ישראל": הגם שנמצאים בגלות וברגע לאחרי זה באה הגאולה והולכים לארץ-ישראל - א) צריכה להיות העבודה ברגע זה ובמקום זה "כאן" - להיות בשלימות על-פי המצב העכשווי והמקום הנוכחי. ב) העבודה צריכה להתבטא ב"עשה כאן ארץ-ישראל", להכניס ב"כאן" (מקום וזמן זה) "ארץ-ישראל", שלימות מצב הגאולה - על-דרך "פנימי" שמכניס שלימות בכל פרט בעבודתו (גם בעניינים שהם רק הכנה לדברים אחרים). ג) זה גופא מרגיל את היהודי לגאולה עד שזה מביא את הגאולה השלימה כשכל בני-ישראל חוזרים לארץ-ישראל כפשוטה, ו"עתידה ארץ-ישראל שתתפשט בכל הארצות" (על-ידי העבודה של "עשה כאן ארץ-ישראל") עכשיו.

(שבת פרשת פינחס תנש"א. התועודויות תנש"א כרך ד, עמ' 59-60)

עוד על נסיעה במכונית

הרבי מורה לחסיד איזה רכב לקנות • הלקה שהרבי לימד למי שמכוניתו התהפכה בדרך • הוראה לתלמידות ולתלמידים: לא לנסוע בטרמפים! • גם ל'מבצעים' - אין לבזבז כסף לנסיעה במוניות • ברכה והוראות למי שהחל ללמוד נהיגה • צרור הוראות הקשורות לנסיעה - השלמה לרשימה שפורסמה בעבר (בגיליון תלט)

כחדש – ובזול

כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כל יחיד - רבים הוא ויכול לפעול על רבים, ובפרט בהנוגע לכ[בודן] שכבר נסה בזה והצליח כפי הידוע לי.

במה ששואל דעתי במיוחד להמאורע האמור שקרה בדרך - ידוע המבואר בכמה מקומות, אשר הענינים דעולמנו הגשמי משתלשלים מהענינים ברוחניות, וביחוד מהענינים אשר בתורה, וכמובן גם כן ממאמור רז"ל בראשית רבה בתחלתו, אשר התורה היא פנקסאות ודפתראות שעל-פיהם נבנה כל העולם כולו ועניניו, וכל מאורע גשמי הרי"זה רמז ולפעמים עוד יותר מרמז בהנוגע להמצב ברוחניות.

ענין דרך ברוחניות הוא, כמו שכתוב ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. זאת אומרת, התורה והמצוה בכלל, וביחוד ענין הצדקה ומשפט, ומבואר בתורת החסידות, קשר שני הענינים שצדקה צריך לעשותה לאחרי המשפט שעושה בהנוגע לעצמו מה שייך ומוכרח לו לצרכיו, שאז מפריש חלק גדול ממנו לצדקה, ועל-דרך זה הוא גם בהנוגע לצדקה רוחנית, בהעריכו מעמדו ומצבו הוא, ואיך שיכול להשפיע על הזולת בסביבתו הקרובה וגם הרחוקה, שאז מפריש חלק גדול מזומו, מרצו ויכולתו, לצדקה, להשפיע על הרחוקים לקרבם לחיי עולם-הבא (שזהו גם לחיי עולם-הזה). ובודאי לכ[בודן] האריכות בזה אך לכותר...

בי"ב שבט תשל"א (אגרות קודש כרך ז"ך עמ' עט) כותב הרבי למו"ה צבי ארי' בעגון, מחשובי חסידי חב"ד בס' פאולו ברזיל:
במענה לשאלתו - כדאי לקנות אוטו (לא חדש לגמרי).

כך כתב הרבי גם לחסיד הרב צבי שוסטרמן משיקגו בשנת תשט"ז (אגרות קודש כרך יב עמ' רכ):

בנוגע לקאר [=מכונית] טוב לקנות חדשה, אלא שצריך לברר, כמדומה, שחדשה 1955 - טובה כחדשה 1956 וזולה שלא בערך.
וראה בהרחבה במובא ב'התקשרות' גליון תלט.

לשמור דרך ה'

בט"ו טבת תשי"ט (אגרות קודש כרך ח"י עמ' קמו) כותב הרבי למי שמכוניתו התהפכה בדרך:
לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום 16/12, בו כותב אודות המאורע ל"ע ול"ע שקרה לו. ויהי רצון אשר מוכאן ולהבא אך טוב בטוב הנראה והנגלה יבשר בענינים הפרטים וגם הכללים, והרי אצל איש הישראלי הא בהא תליא, וכידוע פתגם

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור וכן מפרנסה במנוחה ובהרחבה והשם יתברך יצליחו. בברכה.

לא לנסיעה בטרמפים

בכ' חשוון תשל"ט (ימי תמימים' כרך ז' עמ' 284) כותב הרב אפרים וולף לרב חודקוב: "ההוראה שאמר לי כת"ר בשבוע שעבר למסור להנהלות... להזהיר התלמידות שלא לעלות למכונית בטרמפ... וגם לתלמידים להזהיר על-דבר-זה - מסרתי כל הנ"ל להנזכרים לעיל". בכ"ג סיון תשי"ב (תשורה ז' סיון תשע"א, עמ' 46) כותב הרבי לאברך שכתב על מצבו "וכן שהתחיל להתלמד נהגות":

הנה לדעתי נכון הדבר, ובטוח יוכל לעמוד בהבחינה ויקבל הרשיון על-זה. ויש לקוות שיהיה מזה ענין של פרנסה, ובודאי על להבא יתחזק בקביעות עיתים בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ובפרט בהשתתפות בהשיעורים הנלמדים ברבים, שזהו גם-כן כלים להמשכת וקבלת ברכות השם יתברך בכל המצטרך. בברכה להסתדרות טובה בגשמיות ורוחניות.

התורה חסה על מזונם

במסגרת ארגון "שיעורי לימוד הדת", שליד ה'מרכז לעניני חינוך', הונהגה שעת לימוד שבועית, עם התלמידים היהודים בבתי-הספר הממלכתיים בארצות הברית. בחורי ישיבה היו נוסעים אחת לשבוע למשך כשעה ולומדים עם תלמידים יהודים אלה. באחד מימי רביעי, בתקופה שאחר י' שבט תש"י, הגיע אחד הפעילים ופנה להרב יעקב-יהודא העכט בבקשו ממנו כסף הנחוץ לבחורים בשביל הנסיעות. הרב העכט הפנה אותו לרבי (אז 'הרמ"ש' עדיין), ששימש יו"ר הארגון. כנהוג, בימים שלפני ההסתלקות היו דופקים בדלת חדרו של הרבי ונכנסים. הבחור נכנס ואמר לרבי שדרוש כסף עבור הנסיעות. הרבי ביקש לראות את החשבון, עיין בו במהירות ושאל בתמיהה: "כל-כך הרבה כסף?!"

הבחור סיפר לרבי כי הבחורים נוסעים במוניות כדי לא לבזבז מזמני הלימודים שלהם. הרבי האזין ואחר-כך הגיב: "בכל זאת, הסכום גבוה מדאי". שוב המשיך הבחור ואמר: "הבחורים נוסעים במוניות גם בגמר הפעילות, שהרי 'שלוחי מצווה' נחשבים גם בחזרתם... הביט בו הרבי ואמר: "הם שלוחי מצווה בחזרתם בנוגע לכך שאינם ניזוקים, אבל לא לנסיעה במוניות!". ובכל זאת, למרות הסתייגותו, נתן הרבי לבחור את מלוא הסכום שביקש ('התמים' אדר-ניסן תשס"ב עמ' 116).

הפצת מעיינות עם... 'מרכבה'

בש"פ תבוא ח"י אלול תשכ"ג (תורת מנחם כרך לו עמ' 240) מזכיר הרבי את "החידוש בהפצת המעיינות שהיתוסף בימים אלו... באמצעות מרכבה המתגלגלת על ד' רגלים... שעלי-ידה יפיצו המעיינות חוצה". זה היה פרי יוזמתו של החסיד הרה"ח ר' אהרן-משה קליין (ז"ל), שרכש אוטובוס ובו הקימו ספרייה ודוכן להנחת תפילין. הרבי הורה למתעסקים בזה שיאמרו 'לחיים'.

לקנות או לשכור

בקיץ תשל"ד החלה פעילות טנקי המבצעים, נושא שזכה בעבר לסקירות במדורנו, וכאן יבוא פרט נוסף. במענה לשאלה אם לקנות או לשכור מכונית לצורך 'טנקי המצוות' לפעילות במבצעים, השיב הרבי ('מאוצר המלך' כרך ב' עמ' 111): בהטנקים משתמשים רק בעיתים מיוחדים (מיעוט דמיעוטא דהזמן), ולכן אפילו אחד - צריך עיון גדול אם כדאי לקנות (ולא - לשכור כשיוצרך) אלא שבאחד יש-לומר שישתמשו בו בינתיים למכירת ספרים במקום רחוק (תירון - מדוחק), וכן שגם זה - טנק דציערי-אגודת-חב"ד - פרסום שכדאי הוא. וקל-להבין. ובדוחק גדול - השני לנסוע בערי השדה.

פרשת פינחס

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה,יא)

פינחס הוא אליהו (ילקוט שמעוני)

"פינחס" - רומז לעבודת ה' מתוך מסירות נפש, שבה מתגלה עצם הנפש, בחינת 'חידה'.
 "הוא אליהו" - עבודה זו מקרבת את ביאתו של מבשר הגאולה, שאז יתגלה מהותו ועצמותו יתברך,
 בחינת 'חיד'.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 344)

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם (כה,יג)

החטא של בועל ארמית גורם לחידוש ושינוי הטבע, שהרי יהודי מוליד גוי ר"ל, ובכך מתבטלת המחיצה הטבעית בין ישראל לעמים. ומכיוון שפינחס ביטל חטא שיש בו משום שינוי הטבע, קיבל את שכרו מידה כנגד מידה, וניתנה לו כהונה בדרך של חידוש ושינוי הטבע, שהרי הוא לא היה ראוי לכך מצד עצמו, כפי שרש"י מפרש כאן.

(לקוטי שיחות כרך ח, עמ' 153)

* * *

אף משה רבנו הסיר את חרון אפו של מקום מעל ישראל (לאחר חטא העגל), ובכל זאת לא זכה לשכר של "לו ולזרעו אחריו", ובניו לא ירשו את כבודו.
 בטעם הדבר אומר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:
 משה רבינו ביטל את הגזרה למעלה על-ידי תפילה, ובלשון החסידות - בדרך "המשכת אור". מכיוון שהתוצאות של עבודה זו הן בדרך כלל זמניות בלבד, שהרי כאשר האור מסתלק חוזר ה"מטה" למצבו הקודם, לכן היה גם השכר ארעי.
 לעומת זה, פינחס פעל בדרך של 'העלאת המטה' - הוא החזיר את העם בתשובה על-ידי המעשה שעשה. כתוצאה מעבודה זו משתנה ה'מטה' עצמו, כך שאין סיבה שיחזור לקדמותו; והשכר היה מידה כנגד מידה, שכהונתו עברה גם לזרעו אחריו.

(לקוטי שיחות כרך יח, עמ' 344)

אך בגורל יחלק את הארץ (כו,נה)

המשמעות של חלוקת הארץ, כפי שהיא בעבודת האדם לקונו, היא, שלכל יהודי ניתנה מצווה אחת השייכת לו במיוחד. וכמאמר רז"ל (שבת קיח) "אבוך במאי הווי זהיר טפיי".
 לכן נחלקה הארץ בגורל, שכן מבואר בחסידות כי האור הפרטי הזה, המאיר לנשמות פרטיות, הוא בבחינת "למעלה מטעם ודעת", "כך עלה במחשבה"; וגם הגורל הוא עניין על-שכלי, שלמעלה מטעם ודעת.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 346)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת פינחס'

י"ד בתמוז²

פרקי אבות - פרק ו.

יום שלישי

תענית שבעה עשר בתמוז

בין המצרים³

מיום זה עד אחר תשעה באב אין נושאים נשים, אבל שידוכים מותר לערוך אפילו בתשעה באב עצמו, וסעודת שידוכים בלא ריקודים מותרת עד ראש-חודש מנחם-אב (ולאחר מכן אסור לעשות סעודת שידוכים אפילו בשבת, אלא כיבוד קל⁴), ואין מסתפרים. ליטול ציפורניים אין איסור⁵.

אין מברכין 'שהחיינו' על פרי או בגד חדש, וגם לא בשבת⁶ (אלא אם-כן אינו מוצאו אחר-כך⁷). בשירה בפה אין איסור. שמיעת קלטת וכיוצא-בה, שלא לשם שמחה ממש⁸, התיר הגרש"ז גרליק ז"ל עד ראש-חודש מנחם-אב.

סיום והכנסת ספר-תורה - רצוי שלא לעשות ב'בין-המצרים', אלא בזמן מתאים יותר⁹. 'בין-המצרים' אינו זמן ראוי לנסיעות וטיולים¹⁰. גם בקייטנות, משתדלים לדחותם או למעט בהם ככל

1) ברוב המקורות הישנים (כמו: סה"מ תרס"ט, עת"ר, אעת"ר, עטר"ת, המשך תרס"ו, המשך תער"ב, סה"מ תרפ"ז, תש"ב, היום יום, לקוטי שיחות א"ד. וראה גם חי"ג עמ' 256 הע' 1. חכ"ג עמ' 397 בגוף המכתב) - 'פנחס' חסר יו"ד. במענה משנת תשכ"ב (אג"ק חכ"א עמ' עח) לשאלת הנמען מדוע כתב הרבי את שמו חסר, הביא הרבי את דברי מהרש"ל, "דרובן כותבין חסר", והוסיף: "כנראה הכוונה במקום שאינו נוגע לדין). וכן הוא בש"ס בשמות דרבי פנחס בן יאיר וכיו"ב". לראשונה מופיע 'פינחס' מלא בלקוטי שיחות חי"ג עמ' 93, ושם בהערה 1 ציין הרבי מקורות לזה. להלן הערה מחלק חי"י עמ' 318: (4) מלא - ראה בית שמואל הל' גיטין, שמות אנשים. שי למורה שם. ובטיב גיטין שם. ועוד. וראה בעניין פינחס מלא בוותר חלק ג (נוב, ריגב, רכא, רלוב) מנחת שי ריש פרשתנו..."

בשיחת ש"פ בלק תשט"ז סכ"ד (תורת מנחם חי"ז עמ' 97) הסביר הרבי, שהעניין ד'מלא' הוא על-דרך מה שכתוב "אלה תולדות פרץ" תולדות מלא, ששייך למשיח, שאז יהיה באופן כפי ש"עולם על מילואו נברא", עיי"ש. ואולי זו הסיבה שהרבי (החל מהשיחה דחי"ג הנ"ל) דייק לכתוב תמיד בשיחותיו באופן זה. וראה גם תורת מנחם ח"א עמ' 144.

2) סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה הוא בליל ש"ק בשעה 21:18. גם לדעה המקילה ביותר, לא יחא ניתן לקדשה במוצש"ק, ולכן כתבו הפוסקים (שורת' הב"ח ס' פ, הובא במג"א ס' תכו ס"ק ז ופר"ח שם, ושדי חמד מערכת ב' ס' ב' ס"ט ועוד) הלכה למעשה, שמי ששכח - יברך בליל שבת.

3) לגבי הנהגות בין-המצרים - באשלא-אברהם להרה"צ מבוטשאטש או"ח ס' תקנ"א כתב שהן מתחילות כבר בליל הצום (אפילו בין השמשות!), וכ"פ בשו"ת ציץ-אליעזר חי"

סי' כו. מאידך, בשו"ת אגרות-משה או"ח ח"א ס' קסח מתייר בליל הצום נישואין רק לצורך, וע"ש ח"ד ס' קיב שמציין לו, ותספורת - רק לצורך גדול (וראה 'התקשרות' גיליון תסט עמ' 19).

כנראה, אין נוהגין כפי המוצע בביאור-הלכה ר"ס תקנ"א (מא"ר ופרמ"ג) להחמיר ב"ז בתמוז ועשרה בטבת כמו מר"ח אב. וע' נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א עמ' עג, עה, עו ועוד (כמובן לא מכוונים לזה, אבל אם צריך מכבסים וכו').

4) מ"א ס' תקנ"א ס"ק י.

5) בלוח כולל-חב"ד כתבו 'לכבוד שבת מותר אפילו בערב שבת חזון' ונכון הדבר, אבל הניסוח מטעה כאילו בלא"ה אסור, כאשר גם האוסרים לא אסרו אלא בשבוע שחל בו ת"ב (ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א ר"פ כב, וש"ט), וגם אז צ"ב מה מנהגנו בזה.

6) לוח 'היום יום' לוח כולל-חב"ד.

7) שו"ע ס' תקנ"א ס"ז בהג"ה.

8) ראה כיו"ב בס' נטעי גבריאל הל' פסח ח"ג פרק נג הערה ב, והל' אבילות ח"ב פי"ד ס"ד.

9) אג"ק כרך כ' עמ' רנג.

10) ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג ס"ג.

"משנה" לצדקה¹⁶, על-פי מה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"¹⁷.

תורה: לקבוע¹⁸ (ובמקום שכבר ישנם - להוסיף) שיעורי לימוד בהלכה ופסקי-דינים, ולכל לראש - הלכה למעשה מדיני ימים אלו¹⁹, וגם (בענייני גאולה²⁰) ובתורת בית-הבחיירה, בית-מקדשנו, על-פי מה שאמרו רז"ל שעלי-ידי לימוד זה "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"²¹. היינו: בתנ"ך²² - בספר יחזקאל מפרק מ' והלאה, במשנה ובגמרא - מסכתות מידות ותמיד²³, וברמב"ם

האפשר. מי שצריך לנסוע בימים אלו, כדאי ונכון שהכנות משמעותיות לנסיעה יתחילו לפני-כן, כדי שידוגש שהנסיעה החלה לפני שבעה-עשר בתמוז¹¹. לא רצוי לקבוע טיפולים רפואיים לימים האלה¹². גזיות השערות ולבן שלוש שנים) - יש לדחותה לאחר 'בין-המצרים'. אבל שאר העניינים שנהוג להדר ולהרגיל בהם את התינוק - נשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר וברכת-המזון וקריאת-שמע שעל-המיטה - זאת אין דוחים, אלא נוהגים כרגיל, מיום מלאות לבן שלוש שנים¹³.

הנהגות מיוחדות בימים אלו¹⁴:

להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה ובוודאי בשבתות שבין-המצרים: **תורה** - בהוספה על העניין ד' ויקהל משה" להקהיל קהילות בכל שבת ושבת¹⁵, ו"להשתדל שבכל יום מימי בין-המצרים יהיה עניין הצדקה באופן המותר ביום זה... ביום השבת - על-ידי הכנסת אורחים (בסבר-פניסיפות); או על-ידי זה שביום השישי שלפניו מפרישים

16 לקוטי-שיחות כך כג עמ' 299 ובהערה. ופירוט מהצעה כיו"ב בהתוועדויות תנש"א ח"א עמ' 24. במק"א הוסיף הרבי בכיו"ב: צדקה באכילה ושתייה ('לחיים'), או צדקה רוחנית (עצה טובה, וכש"כ לימוד תורה), ובפרט החלטה בשבת על נתינת סכום **מסויים** לצדקה, להפרישו מיד במוצש"ק ולתיתו לעני או לגבאי בבוקר (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 222 ובהערות, 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ועוד).

17 כמבואר בלקוטי-תורה ר"פ דברים, ש'משפט' היינו תורה, ככתוב (מקץ מיג) "כמשפט הראשון", ותירגם אונקלוס "כהלכתא קדמייתא" (שם).

18 קביעות בזמן וקביעות בנפש, לכל אחד ואחת ('התוועדויות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1834).

19 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.

20 ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

21 תנחומא פ' צו סי' יד. ויתירה מזו, שעל-ידי-זה 'בניין **בית**' אינו 'בטל' (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 535). ואף [כנראה - באופן **חיובי**] נפעל בניין ביהמ"ק דלעתיד ('התוועדויות' תשמ"ב ח"ד ס"ע 1945). הרבי החל לעורר ע"ז בשנת תשל"ו ('שלשלת היחס' בראש ס' 'היום יום עם מ"מ וציונים', החל מ'הוצאה חדשה ומתקנת עם הוספות', תשמ"א).

22 וקודם כל בפ' תרומה, תצוה, תשא - בענייני המשכן וכליו ובגדי-כהונה, שמהן למדים לענייני ביהמ"ק. תוספת זו לא הופיעה בהוראות בנדון כל השנים, שרבות מהן מוגהות, אלא פעם אחת ויחידה (בלתי-מוגה) ב'התוועדויות' תשד"מ ח"ד עמ' 2248, וראה בכיו"ב ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 ובהערות. וראה 'התקשרות' גיליון ש"ב עמ' 18 הערה 25, וש"ו.

23 באחת הפעמים הזכיר הרבי את מעלת מסכת תמיד על מסכת מידות, "כיוון ש'מקדש העתיד בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים' הרי הלימוד **אודות** העבודה בביהמ"ק נוגע **אז** למעשה יותר מאשר הלימוד אודות בניין ביהמ"ק" ('התוועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 55 הערה 186), וא"כ לכאורה יש ללמוד גם את כל ההלכות השייכות לעבודת ביהמ"ק, וקודם-כל ההלכות השייכות למסכתות אלו, בהל' כלי המקדש, תמידין ומוספין, ומעשה הקרבנות שברמב"ם.

11 היכל-מנחם כך כג עמ' ריד. ובשיחות-קודש תשכ"ה כך כג עמ' 230 "לארוז מזוודה או אפילו מספר ממחטות". אגב, בשנת תשל"ג אמר הרבי ביחידות להשליח הרה"ח ר' אריה-לייב קפלן ע"ה "כשאורזים את החפצים, יש לארוז תחילה את הטלית והתפילין. לאחר מכן אפשר להוציאן, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה" - 'התקשרות', גיליון נב עמ' 8. ראה גם היכלא דמלכא, שהרבי אמר לר"י כרם ביבנה לארוז קודם.

12 אג"ק כך כד עמ' שנו. וחבל שטרם נכנסה הוראה זו בס' 'שערי הלכה ומנהג'. וראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג ס"ח (בנייתו וכל טיפול שיש בו משום סכנה), שהביא מ'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' רכו, אך שם מדובר (לפי הכותרת) בתשעת הימים.

13 אג"ק כך כד עמ' שנה. וצ"ע שבתספורת דחוייה בל"ג בעומר הורה הרבי לנהוג את כל הנ"ל מיום התספורת ואילך (אג"ק כך כד עמ' רפט). ומאידך, את לבישת טלית-קטן וכו' ניתן להקדים לפני ג' שנים (ראה היכל-מנחם ח"ב עמ' כט).

14 [תורה' ו'צדקה] לקוטי-שיחות חלק ח"י עמ' 486 וחלק כ"ד עמ' 33. הלכות ('משפט') שבתורה בפרט, ולימוד הרמב"ם במיוחד, שכולל הלכות דכל התורה כולה ('התוועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 54) - הוספה זו שייכת גם לילדים הנמצאים במחנות-הקיץ ('התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50). ההוראות בנדון, שהן 'מילתא בטעמא' שייכות לכל שנה ושנה (שיחת מוצש"ק פינחס תשל"ח, הנחת הת' בלתי מוגה ס"א).

15 שעניינן 'הקדמת רפואה' על-ידי שיהפכו לימים טובים - 'התוועדויות' תש"נ שם.

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אף אם יש בבית הכנסת רק שלושה מתענים²⁹. ואם אין - אומרו ב'שומע תפילה'³⁰.

סליחות³¹:

אומרים אותן בעמידה, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו. וכן אבינו מלכנו.

מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, בסדר דלהלן:

אל תתנו דמי / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתאנו לך / א-ל מלך³², ויעבור / אלוקים אל דמי /

בין-המצרים פ"ו עמ' סח, וש"נ.

29 ספר-המנהגים עמ' 45, עיי"ש, ובאג"ק חט"ז עמ' שיג מעתיק הרבי רק "ג' מתענים" (ראה 'התקשרות', גיליון לג עמ' 18), וכן הביאו בלוח כולל-חב"ד לתענית אסתר, מהערות הרבי ללוח תשט"ז.

ש"ץ ששכח ברכה זו וזכר קודם שאמר 'ה' מחתימת 'רפאנו' חוזר ואומר 'עננו' ו'רפאנו', וכשאמר 'ה' אומר עננו ב'שמע קולנו' וחותם 'בא"י, העונה בעת צרה ושומע תפילה'. שכח גם שם, אומרה ברכה בפני עצמה אחר 'שים שלום' (לוח כולל-חב"ד, צום גדליה).

30 משנה-ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

31 סידור תהילת-ה' (הישן) עמ' 362. ספר-המנהגים עמ' 45. כמה מהמקורות למנהגים דלהלן (כולל קריאת התורה) צוינו ב'התקשרות' גיליון לג עמ' 20, וראה גיליון מ' עמ' 18.

יום מילה שחל היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אומרים סליחות וידידי כרגיל, ללא נפילת אפים. וי"א שבעל הברית עצמו לא יאמר סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז מהרב בעל ה'דברי נחמיה', סי' קלא סוף ס"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357).

לעניין אבינו מלכנו, חידש הרבי שתלוי בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' ל, משיחת ו' תשרי תשל"ה. זאת בניגוד להוראותיו בנדון בשנת תשכ"ה - ראה 'אוצר' שם עמ' קס ס"ט.

וראה המסופר ב'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18).

המתפלל במניין בנוסח אחר, לכאורה צריך לומר הכל כסדר דידן (ללא י"ג מידות, כמובן), ורק יענה י"ג מידות עימהם.

אמנם ראה 'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 16 הערה 18, וגם ב'לקט הקמח החדש' סי' קלא ס"ק ז כתב שגם מעט לפנייהם או לאחריהם מיקרי בציבור, וצ"ע למעשה. ואולי כל שאומרים סליחות ה"ז 'עימהם'.

32 בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' - נדפס בו 'כמו שהודעת', וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים, ואילו במחזור השלם וב'סליחות - מנהג חב"ד נדפס תמיד "כהודעת", ועפ"י תיקנת כאן בעבר וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים, אך בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות

- הלכות בית-הבכירה. ולהוסיף וללמוד הביאורים בענייני בית-המקדש בתורת החסידות, ובפרט בתורתו של הצמח-צדק, שזכה דורנו ונתגלו בו כמה דרושים על הפסוק ביחזקאל (אורי-התורה על נ"ך), ומעט גם על המשניות דמסכת מידות (חידושים על הש"ס, במקומו) וכיו"ב²⁴.

צדקה: ההוספה בצדקה - באם אפשר - להפריש לצדקת בית-מקדש מעט (בתי-כנסת ובתי-מדרש, ישיבות וכיוצא בזה)²⁵.

תענית ציבור:

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד-השחר. השוכב לישון וברעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה במפורש לפני השינה שעדיין אינו מקבל עליו את התענית, ואז מותר באכילה עד עלות השחר²⁶.

עלות-השחר באזור המרכז: 3:17.

שחרית: אין לשטוף את הפה בתענית-ציבור²⁷.

קטנים שיש בהם דעת להתאבל מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים²⁸.

24 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38. וראה ספר הליקוטים - צמח צדק, ערך ביהמ"ק (אות ב עמ' רכב, ובהנסמן בסופו).

בספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 נוסף, שבשנה זו, כיוון שעומדים כבר על סף הגאולה, יש ללמוד זאת לא מצד ההתגברות דרגש האבילות וההשתדלות לתקן החסרון דחורבן ביהמ"ק, אלא (גם לולי החורבן) מצד הכוסף וההשתוקקות להמעלה והשלימות דבית-המקדש השלישי, גדלות שלא היתה מעולם, עיי"ש.

25 כשבאים לעורר ע"ד תנינת צדקה, יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז יתיכף ומיד נותנים צדקה בפועל ('התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123).

26 שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. וראה אג"ק לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"ג עמ' עה, שלכל הדעות מותר (כל ימות השנה), גם לדעת האוסרים זאת בכלל על-פי הזוהר, אם עושה זאת לרפואה או לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה (כמובן, לאחר אמירת ברכות-השחר וברכת-התורה אם הוא אחרי חצות הלילה. ואל ישכח ליטול ידיו שוב כראוי לאחר עלות-השחר).

27 שו"ע סי' תקס"ז ס"ב. 'ספר-המנהגים עמ' 1. המצטער מאי-רחיצת הפה, יש לדון להקל לשוטפו בנוזל שאינו ראוי כלל לשתיה.

שכח ובידך על מאכל או משקה וזכר שתענית היום - כמדומני שפוסקים כדעה שלא יטעם כלל, אלא יאמר בשכמלו (ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א פ"ג ס"ח). שכח ולעס - יפלוט, וגם אם אכל - ימשיך בתעניתו (מטה-אפרים תר"ב סכ"ג).

28 ראה בענין זה כף-החיים סי' תק"נ ס"ק ט ונטעי-גבריאל

עניינא דיומא: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מביא:⁴¹
 "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף
 שמעטים הם ביותר - ולא נתפרסם כלל וכלל)⁴²
 בתורה (בנביאים) פרשת היום על-דבר 'צום הרביעי'
 ו'צום החמישי'⁴³ (על-דרך שבכל יום אומרים שירו
 של יום וכיוצא-בזה)⁴⁴.

צדקה:

בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת
 מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות
 הסעודות שהיו אמורים לאכול היום⁴⁵. ו"מנהג
 ישראל להרבות בצדקה (הן בכמות, והן באיכות
 - עלידי סבר פנים יפות כו'⁴⁶) ביום התענית"⁴⁷.

מנחה:

התפילה - בשעה מאוחרת יחסית⁴⁸.

כרחם אב / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אמרר בככי /
 אֵל מֶלֶךְ, ויעבור / שעה נאסר³³ / אֵל מֶלֶךְ, ויעבור /
 זכור רחמיך³⁴ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית
 ראשונים / שמע קולנו³⁵ / משיח צדק³⁶ / אֵל רחום
 שמך³⁷ / עננו ה' עננו³⁸ / מי שענה לאברהם / רחמנא
 דעני³⁹ / 'אבינו מלכנו' הארוך⁴⁰, ובו: "ברך עלינו שנה
 טובה"; "זכרנו ל..." [ולא 'זכרנו בספר'] / ואנחנו לא
 נרע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק
 שלושה מתענים. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו
 לעלות לתורה. קראו לתורה למי שאינו מתענה
 וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם - יעלה.
 את הפסוקים "שוב מחרון אפך..."; "ה' אֵל
 רחום... ונקה"; "וסלחת..." - אומר הציבור בקול
 רם, ואחריהם אומרם הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר
 נשיא דורנו כשעלה לתורה, החל לאומרם עם
 הציבור וסיימם עם הבעל קורא.

41 ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63.
 42 ראה עד"ו ב'בן-איש'י שנה א' ה'ל' חנוכה אות כג, מס' מועד לכל חי למוהר"ר חיים פלאג'י.
 43 מלכים"ב כה, גיח; ירמיה לט, ב"ז; זכריה ח, יח"ט.
 44 ויתירה מזה - התורה היא נצחית גם לעתיד-לבא, כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות, אלא שבתורת-אמת ותורה-אור מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר (כמבואר במקום אחר בענין "עקב ועשיו האמורים בפרשה"), היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שיהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה - עלידי הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה. הרי זה מגדיל השמחה והיום-טוב (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63).
 45 כמארז"ל (ברכות ו, ב) "אגרא דתעניתא - צדקתא", ופירש"י "שנותנין צדקה לערב, לפרנסת העניים שהתענו היום", הובא להלכה במטה משה סי' תשנ"ה. ובאר"ר סי' תקס"ו ס"ק ב כתב 'ויש נהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב", הובא ב'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460, ובהערה 35 שם "ומהטעמים לזה - שהרי מה שאינו אוכל ושותה ביום התענית - אין זה כדי שסכום הסעודות יישאר בכיסו, ואח"כ ישתמש בו לענייני חול, אשר, עם היותם ענייני חול של יהודי, שהם בוודאי בתכלית הכשרות כו', אין זה דומה כלל להעילוי דקדושת הצדקה". ובלקוטי-שיחות כרך כה עמ' 471 מבאר בדרגא נעלית יותר, ש"כדי לגלות את העניין ד"צום ויום רצון לה", עד ל"צום אבחרו" - יש להוסיף במצוות הצדקה, שהיא מעין ודוגמת "מצות ה' ממש... [להחיות העולמות] בתורת צדקה וחסד חנם" (אגה"ק סי' יז) מצד הרצון והבחירה דלמעלה, "עיי"ש.
 46 "רמב"ם ה'ל' מתנות עניים פ"י ה"ד. טושו"ע יו"ד סי' רמט ס"ג".
 47 (כולל ההערה הקודמת) לקוטי-שיחות הנ"ל עמ' 470.
 48 שו"ע אדה"ז סי' קכ"ט ס"א. ספר-המנהגים עמ' 48 הערה

לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת".
 33 פיוט מסוג 'פזמון'. בין חרוז לחרוז אומרים "יום גבר... כנדפס, ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (ע"פ הערה 4 ב'סליחות - ליקוט טעמים ומקורות' של הרבי שנדפס בסו"ס 'סליחות - מנהג חב"ד").
 34 סידור תהילת-ה' עמ' 347. במסוק: "פקדנו בישועתך" (ולא "ופקדנו"), וכן נדפס ב'סליחות - מנהג חב"ד".
 35 פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעובנו' ולא עד בכלל. בסיום הקטע סוגרים הארון.
 36 מדלגים "או"א... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה, ע"פ דברי הארז"ל שלא לומר פעמיים וידוי באותה תפילה. הרבי בהיותו ש"ץ היה מדלג גם "הרשענו ופשענו", כנראה מפני שגם זה (חלק מן הוידוי.
 37 כשעבר הרבי לפני התיבה, היה אומר תמיד "למען אמינתך.... ברינתך", וכן בכלום 'סליחות' החדשות, הוצאת קה"ת אה"ק. וכונסו אדמו"ר הזקן ב'הושענא, למען אמינתך".
 38 באמירת "עננו" מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בנקודותיים (:), דלא כמנהג העולם ('אוצר מנהגי חב"ד, אלוילת-שרי, עמ' כח).
 39 במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זאת בסיום הסליחות (ספר-הניגונים ח"ג, ניגון רמז).
 בנוסח "עננו" צ"ל: "רך לְרַצוֹת" (אג"ק ח"ב עמ' קסב, ודלא כנדפס בסידורים ובסליחות, גם בחדשים).
 40 כולו יחידו מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים ח"א, ניגון ו).
 41

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא (או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה) אי אפשר לפעול זאת - על-כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' - וכפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' - הרי 'מחשבה טובה, הקדוש-ברוך-הוא מצרפה למעשה'⁵¹.

צאת הכוכבים⁵² בתל-אביב: 20:13.

וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים חצי קדיש לאחר הקריאה. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיהו נה,ו - נו,ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁴⁹.

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע...", ואם שכח (וכבר אמר ה' של סיום הברכה), אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'יהיו לרצון' האחרון. הש"ץ אומר 'עננו' כבשחרית (ראה לעיל). בברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁰, וכשאינן נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

20. אם-כי הרבי היה מתפלל בשעה הרגילה בכל יום - 15:15 (כנראה בגלל סדרי הישיבה, שסדר נגלה אחה"צ מתחיל בה תמיד בשעה 15:30).

51 לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ. וחבל שככל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה בדברי הרבי במראות-קודש במקום שאפשר).
52 במקום ובזמן שהתענית קשה על הציבור, ניתן להקדים תפילת ערבית לפני צאת-הכוכבים (ע"פ המטה-אפרים סי' תרב סכ"ט. ופעם אחת מסר הרבי לרב בבית-חינו, הרה"ח ר' שמואל לוויטין ז"ל, שניתן לנהוג כן, בתענית אסתר תשכ"ה - מיומנו של הרה"ח רי"ל שי' גרונר), וכמובן - לחזור על ג' פרשיות דק"ש לאחר-מכן.

49 במראות-קודש נראה, שכאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החצי-קדיש במנחת תענית-ציבור מיד לאחר סיום ברכות-ההפטר (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגנו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו, אמרו "יהללו" והחזירו את הס"ת לארון-הקודש. 50 ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לשאת כפיהם אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים סי' קכט ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה לוח דבר בעתו - צום גדליה, 'ילקוטי-יוסף - מועדים' עמ' 550 וש"נ, ונטעי-גבריאל הל' בין-המצרים פי"ג ס"ו וש"נ).

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש